

Разговор са др Александром Павковићем, професором на Меквори универзитету у Сиднеју

После низа објављених филозофских радова из аналитичке филозофије и епистемологије, Ви сте се последњих година интензивно бавили проблемима савремене политичке филозофије. У Вашој расправи „Слободан Јовановић: један несентиментални приступ политици,“ која је прво објављена на енглеском (1993), а затим 1996. и 2008. на српском, настојали сте да кључне политичке идеје Слободана Јовановића ослободите неких стереотипа и да их изложите у контексту савремених политичких теорија. Основно обележје Јовановићевог приступа политичким идејама и савременим политичким феноменима (јавно мњење), окарактерисали сте као “несентиментални приступ политици”. Која су главна обележја таквог приступа и у чему је његова релевантност у разумевању савремене политичке теорије?

Несентименталности у Јовановићевом приступу истраживању политичких процеса, личности и идеја огледа се, прво, у непристрасном приказу и оних идеја и личности за које очигледно није имао личних симпатија а, друго, у избегавању морализирања, односно морализаторског проповедања, које карактерише велики део теоријских и аналитичких радова о политици код нас. Другим речима, у својим истраживањима, Јовановић није вођен својим осећањима – осећањима симпатије или чак осећањима праведности – и стога је избегавао да даје одушка било каквим осећањима у својим радовима. Иронија даје доминантан тон, како његовим политиколошким, тако и историографским студијама. Тај ироничан став, у основи је био окренут против сентименталности и морализаторске проповеди, како у политикологији, тако и у књижевној критици и историографији. Због те свеprisутне ироније, како у писаним радовима, тако и у његовој конверзацији, Јовановић није био посебно омиљен међу српским списатељима. У његовој ироничној конверзацији је Милош Црњански нашао и заједљивости и ситничавости – које свакако није било у његовим политиколошким списима. Морализаторска проповед није, наравно, само карактеристика националистичких расправа. И либерали, међу којима је и Слободанов отац, Владимир Јовановић, били су (а и данас су) склони проповеди – давању упутстава, на основу неког свог наводно моралног ауторитета, како се понашати и шта чинити. У списима Слободана Јовановића нећете наћи такве проповеди, нити било каква упутства. То је сметало његовом оцу, који је веровао да његовом сину и његовим колегама, недостаје чврстих моралних и политичких уверења са којима се његова генерација (као и многе касније) силно поносила. Једини изузетак овоме је постхумно објављено дело Један прилог за проучавање српског националног карактера

(1964) у којем, у завршном делу, Јовановић препоручује Србима да свој динарски карактер прилагоде захтевима модерног времена и изграде културни образац понашања који постоји у другим националним групацијама. За живота, у својим политиколошким и историографским списима (за разлику од пригодних говора и списа) Јовановић није давао никаква упутства, нити препоруке о томе шта нама (или другима) ваља чинити: он то није сматрао задатком теоретичара права и политике.

У свом разматрању Јовановићевих правних, политичких и историјских списа, Ви сте се ограничили само на оне који су, по Вашем мишљењу, релевантни за његово схватање политичке теорије. У таквом приступу, Ви као кључне теме Јовановићеве политичке мисли издвајате његово одређење појма политике, односа савремене државе према правима појединца и проблем морала у политици. У чему би, по Вашем мишљењу, Јовановићева политичка теорија могла бити посебно подстицајна за разумевање наше савремености?

Строго узев, Јовановић није излагао, нити је намеравао да излаже неку своју политичку теорију. Он није нигде систематски разматрао политику као својеврсну динамику политичких идеја, политичке моћи и политичког делања. Уместо израза 'политичка теорија', [1](#) боље би овде било говорити о политичкој мисли, дакле, о Јовановићевим размишљањима о политици. Ова размишљања су разасута у низу његових дела укључујући и монументалну историју Србије (коју он никада није назвао тим именом!). У мојој књизи усредсредило сам се само на дела која разматрају политичке идеје, личности у политици и политичко деловање, а која спадају у подручје права, политикологије и, делимично, социологије.

Шта нам, дакле, веома разнолика Јовановићева размишљања могу рећи о данашњем времену? То је питање које позива на маштовиту спекулацију којој ни он, па ни ја нисам склон. Мислим да и даље можемо доста да научимо из његовог приступа и метода изучавања политике. Можда се његов приступ може описати изразом из наше народне песме – „Ни по бабу, ни по стричевима“ – дакле, непристрасно. Мислим да тај наук има посебног значаја за либерално-демократске теоретичаре данас, када је тај приступ политици преовладао и код нас и у свету. Јовановић није сматрао да је либерализам једини исправан приступ политици, једина исправна политичка теорија. Он је сматрао да је у свом класичном облику, код Џона Стјуарта Мила то приступ који свесно игнорише колективне интересе, поготово интересе државе као целине, али и класне интересе. Нема сумње да либерална теорија данас често пати од истих ових

недостатака. То се најбоље види код неких либералних теоретичара који покушавају да у либералну теорију уведу и одбрану колективних, односно групних интереса. Тако неки либерални теоретичари који желе да бране права и интересе националних или културом одређених групација, често игноришу основна права појединаца – и тако, несвесно, напуштају либерално становиште. Јовановић није ни покушавао да прилагоди либерализам одбрани колективних права – то, по његовом мисљењу, чине друге политичке теорије. Као што сам у свом раду “Чему либерализам? Разматрања Слободана Јовановића” (У Јовичић, М. (прир.), Слободан Јовановић. Личност и дело, 1998) рекао, Јовановић је увидео да нема разлога да се либерализам сматра за исправнију или бољу теорију од свих других.

У свом постхумном објављеном раду Један прилог за проучавање српског националног карактера, Јовановић је указао на жудњу, која карактерише многе Србе, за праведношћу. Праведност, у тим случајевима, наравно, није одређена позитивним законом, већ осећањем праведности. Ма колико то осећање праведности може изгледати узвишено и племенито (и сви који га имају тако га и виде), оно често има ирационалне изворе и наводи на радње које су штетне по онога који их врши. У политичком дискурсу о проблему Косова у нашој публицистици и медијима, може се лако уочити управо ова жудња за праведношћу, која може да води, а често и води штетним последицама. Поред тога, та жудња за праведношћу готово увек игнорише интересе оних других – оних који се сматрају неправедним – и тако служи за увођење и оправдавање одређене врсте политичког слепила. Општи образац таквог праведничког разматрања може се резимирати овако: “Правда је на страни Србије: Косово припада Србији. Стога, Албанци на Косову морају да остану у Србији, без обзира на последице”. Интереси Албанаца на Косову као и интереси Срба у Србији су овде у потпуности игнорисани. Јовановић је овакав праведнички начин политичког размишљања сматрао штетним, зато што води дугорочно штетним последицама и зато што игнорише интересе разних појединаца и група.

Чини се да нека политичка размишљања Слободана Јовановића о важности државе и њеном односу према појединцу постају релевантна и за разумевање глобалних политичких проблема, нарочито оних с којима се данас суочавају заступници савремене неолибералне политичке теорије.

За сваку доследну либерално-демократску политичку теорију, државна власт, њена природа и њен опсег, представља озбиљан теоријски проблем. По теоријама овакве врсте, држава постоји ради појединца – она појединцу треба да служи и да му се, у извесном смислу, покорава. Држава би требало, дакле, да следи групно изражену вољу појединаца. Као што је Јовановић то уочио, не само да модерна држава не следи увек групно изражену вољу појединаца, већ она не служи САМО интересима

појединаца. Он сматра да држава има своје сопствене интересе који могу бити супротни интересима појединаца, па чак и већини појединаца, грађана, у тој држави. Он, не само да увиђа таква одступања, већ их сматра нормалним, а не грешкама које треба исправити.

Одговор економски најразвијенијих држава САД-а и Британије на садашњу финансијску и економску кризу потврђује, мислим, да је Јовановић био у праву. Оправдавајући државну интервенцију – којима по први пут ове државе, снагом закона, делимично национализују водеће банке – владе САД, Британије и других земаља позивале су се на наводне интересе целокупног становништва да се очува постојећи финансијски систем у тим државама. Уопште није утврђено да такав интерес постоји. Наиме, већи део становништва који нема акције ових банака или у њима нема улога могао би да буде 'опслужен' и у неком другом финансијском систему у којем те банке уопште не постоје. Напротив, изгледа вероватније да би неки други, много транспарентнији и праведнији финансијски систем боље опслуживао интересе већине појединаца у тим држава. Овај постојећи систем је, очигледно, најбоље опслуживао оне који су имали расположива финансијска средства и који су тежили брзој заради коришћењем сложених и тешко разумљивих финансијских инструмената. Таквих појединаца је веома мало. Поред њих, овај финансијски систем је био од користи државама које су могле да се, користећи тај изграђени систем позајмице и кредита, готово неограничено задужују и да тако финансирају и ратове и постојеће системе социјалне заштите. Изгледа вероватније да је било у интересу самих тих држава, а и политичких и финансијских елита које их воде, да се очува овај финансијски систем који је служио њиховим интересима. Државни интерес је, у тим државама, мислим, очигледно превладао интерес појединаца, грађана. Власт и интерес државе се, у овом случају, као и у многим другим, јасно показује јачим и важнијим од интереса појединаца. Либерално-демократске теорије, као што је Јовановић то давно уочио, имају знатних потешкоћа у покушају да објасне и оправдају радње државне власти која не служи интересима већине појединца, али служи интересима саме државе и елитама које је контролишу.

У исцрпним разматрањима историје и савремених проблема сецесије, у књизи Стварање нових држава: теорија и пракса отцепљења (2008), Ви сте изнели две констатације: да је после Другог светског рата дошло до битних промена у међународном праву по питању оправдања права на самоопредељење, и да међу најпознатијим политичким теоретичарима сецесије не постоји слагање око критеријума по којима је неко отцепљење оправдано, а друго није. Где Ви видите главна размимоилажења теоретичара сецесије, и који би критеријуми, по Вашем мишљењу, могли да се сматрају релевантним?

Теоријски спорови о проблемима сецесије

Поглавље о отцепљењу у правној пракси и теорији у овој књизи написао је мој колега, професор права, Петар Радан. Општеприхваћено је мишљење да се низом резолуција Уједињених Нација од 1960, па до данас, у међународно право уводи и утврђује законско право на самоопредељење. И даље је веома спорно да ли – и до које мере – то право укључује и право на отцепљење (сецесију) или је то право ограничено само на прекоморске колоније, дакле, на оне територије које су одвојене од матичне државе „дубоком сланом водом“. Низ теоретичара права, сматрају да је веома мали број случајева, на пример, случај Бангладеша 1971. или Еритреје 1993, у којима је дошло до отцепљења од матичне државе. Сходно томе, случајеви отцепљења не спадају под опште право самоопредељења, већ су изузеци. Сви остали случајеви, као што су случајеви бивших југословенских и совјетских република, сматрају се случајевима распада држава или договору о поделама држава, а не отцепљења. У нашој књизи заступамо мишљење да је свако стварање нове државе, од државе која је раније постојала, случај отцепљења. По овом становишту, и деколонизација – стварање нових држава од колонија које су биле под суверенитетом метрополе – јесте облик отцепљења. Иако је то можда један облик отцепљења, деколонизација није ни у правном, ни у политичком смислу идентична отцепљењу од територије матичне државе.

Петар Радан сматра – и за то пружа доказе у књизи – да неке од правних инструмената Уједињених Нација, нарочито резолуција о пријатељским односима међу државама из 1970, уводи имплицитно право на отцепљење под ограниченим условима: право на отцепљење се јавља у случају систематске дискриминације у матичној држави оне групације која то право стиче управо зато што је изложена систематској дискриминацији која јој, у матичној држави, онемогућава приступ државној власти. Такво схватање имплицитног права на отцепљење у међународном праву је и даље предмет спора.

Филозофске и политиколошке контроверзе о сецесији

За разлику од правних спорова око законског права на отцепљење, спор међу нормативним теоретичарима сецесије – дакле, философима и теоретичарима политике – води се око извора, односно, основе могућег политичког или моралног права на отцепљење. Једни сматрају да је извор овог права на отцепљење у праву на избор сваког појединца и групе којој ће политичкој организацији односно асоцијацији он или она да припада. Дакле, појединац бира у коју ће државу да се „учлани“ – а у либерално-демократској теорији тај избор треба да буде слободан. Стога, теориторијално концентрисане групације појединца имају право да изаберу нову државу отцепљењем од старе. Други, пак, сматрају да појединци немају никакав избор државе, већ имају право да им држава обезбеди основну заштиту њихових људских и политичких права. Ако држава то не успе и ако сама држава систематски крши права које треба да штити, онда та групација има право да се отцепи – отцепљење је тако лек за нанету неправду или штету. То су, дакле, ремедијалне теорије. Поред њих, има теоретичара који заступају право сваке националне групе да се отцепи под одређеним условима – то су националистичке теорије отцепљења. У нашој књизи, покушавам да покажем да овај општи приступ – тражења права на отцепљење – не помаже разматрању оправдања отцепљења. Уместо да тражимо право на отцепљење, требало би да тражимо начина да се штета које отцепљење наноси свим странама што више смањи: требало би, по мом мишљењу, да тежимо да отцепљење нормализујемо тако што га учинимо безопасним. То је, наравно, веома тешко у садашњем свету, али и поред тога, мислим да нам овакво становиште даје нормативне основе за процењивање оправданости отцепљења.

Посебна пажња у Вашој расправи посвећена је сецесији југословенских република. Посматрајући тај процес са становишта модерних теорија сецесије, како бисте Ви оценили југословенски случај?

Рекурзивне сецесије

Случај југословенских република сам детаљније разматрао у чланку објављеном 2000. године на енглеском језику, а код нас преведеном и недавно објављеном у Новој српској политичкој мисли

2

. Мислим да постојеће нормативне теорије сецесије (осим неких националистичких) не могу да оправдају ниједан случај отцепљења у бившој Југославији, управо зато што је, готово у свим случајевима, (осим у Македонији) коришћена сила и зато што није доследно слеђен демократско-либералан поступак сецесије. Савремене академске теорије – па ни оне националистичке – не оправдавају употребу силе у сврхе постизања сецесије. У свим овим случајевима сецесије у југословенским републикама, сецесионисти су тврдили да силу користе само у сврхе самоодбране од агресивне матичне државе или мањина у својој новој држави. То јесте на извешан начин тачно – али оно што су те нове државе браниле, била је искључива политичка и војна контрола над својом територијом. Према томе, те нове државе су браниле своју контролу над територијом, односно своју сецесију, од оних који су ту сецесију, наводно, угрожавали. Према томе, те нове државне власти су користиле силу у сврху постизања сецесије. У таквим ситуацијама, немогуће је применити либерално-демократске, па и националистичке теорије које искључују употребу силе у сврхе постизање сецесије.

Неке националистичке теорије не разматрају питање метода постизање сецесије, већ једноставно тврде да свака национална група има, ако јој то околности дозволе, право на сецесију, без обзира на методе или сагласност матичне државе. Те теорије нису сасвим доследне, јер покушавају да се представе као либерално-националистичке теорије, као теорије које комбинују либерализам са национализмом. Либерализам искључује употребу силе, и стога, уколико таква теорија оправдава насилну сецесију, то није либерално-националистичка теорија, већ чисто националистичка теорија. Националистичке теорије нису ни од какве користи при разматрању рекурзивних сецесија као што су сецесије Косова, Републике Српске Крајине, Републике Српске и других. Наиме, такве теорије само кажу да свака национална група има права на сецесију, отцепљење, а не кажу како треба да се разреши сукоб када две или више националних група живе на истој територији. У извесном смислу, националистичке теорије, као и национализам уопште, следе су за проблеме нормативног, принципијелног разрешавања сукоба око заједничке територије више националних група.

САД и ЕУ немају стабилно и дугорочно решење косовског проблема

Ипак, када су у питању правна и морална начела, чини се да је најпроблематичнији однос међународне заједнице био према Србији. Да ли се слажете с таквим

схватањима?

„Међународна заједница“ је кованица која има веома различите денотације, већ према разним ситуацијама. Мислим да је та дихотомија „међународна заједница“/Србија пропагандног карактера, која сама по себи нема утемељења у политиколошком изучавању тих проблема. Овде се под „међународном заједницом“ подразумевају САД и већи број чланова Европске Уније, али не и већина или све чланице Уједињених нација. Нема потребе, дакле, овде говорити о међународној заједници.

САД и Европска унија ће, наравно, тврдити да је њихов став по питању отцепљења Косова вођен неким нормативним принципима. Али све владе тврде да се оне воде таквим принципима у својој спољној политици, поготово после Другог светског рата. Дакле, то није ништа ново. Исто тако, није ништа ново да постоје основане сумње да се САД па и Европска унија у својој међународној политици увек воде таквим нормативним принципима. Њихове владе или администрације се углавном воде оним што оне сматрају својим интересима. Њима се чини да је у њиховом интересу да се овај проблем сукоба косовских Албанаца и државе Србије, решава стварањем независног Косова, и чини ми се да је ту позивање на принципе, норме и начела само декларативног карактера. Питање је да ли то је стварно у интересу ових великих сила да се овај проблем тако реши. Мислим да се може рећи да такво решење краткорочно ослобађа САД, а делимично и Европску унију неких обавеза и одговорности у вези са сукобом. Али то не изгледа као стабилно дугорочно решење проблема. Таквом решењу ове силе можда уопште и не теже, без обзира шта њихови званичници о томе кажу.

Мислим да је у том погледу проблематичнији став владе Србије, као и једног дела становништва у Србији – наиме, уопште није јасно који интереси воде владу Србије у ставу који сада има у погледу независности Косова. Да ли је у интересу Србије да два милиона Албанаца који никако не желе да буду грађани Србије, то поново постану?

Могуће разрешење сецесионистичких сукоба у либерално-демократском оквиру

Шта је неопходно учинити да би се умањили негативни ефекти насилне сецесије

Косова?

Парцијална решења серије отцепљења у бившој Југославији нису довела до стварања стабилне политичке ситуације на овом подручју. У низу радова и интервјуа, указивао сам, од почетка овог сукоба, да је све покушаје отцепљења и сецесионистичке покрете требало разматрати, у оквиру ефективних међународних институција, првенствено Уједињених нација, у исто време и у истом нормативном оквиру права на самоопредељење. Разрешење сецесионистичких сукоба требало је тражити у либерално-демократском оквиру, коришћењем низа референдума, прво на подручјима република, затим у покрајинама, регионима и општинама, а ако је потребно и на још ужим подручјима. У складу са либерално-демократским начелима, требало је дозволити свим групацијама, ма колико да су мале, да се слободно, информисано, и на исти начин одреде у којој ће држави живети. Овакви референдуми су коришћени при утврђивању граница новог кантона Јуре у Швајцарској седамдесетих година прошлог века. То би, на нашем простору, захтевало систематски политички и технички ангажман Уједињених нација и њених тела, али би коштало много мање и средстава и живота, него што су коштале разноврсне операције разних међународних организација на овом подручју до данас. Резултат оваквих опредељивања дао би прилично различиту мапу овог подручја од оне која сада постоји, али је много вероватније да би то била стабилнија мапа него ова сада. Мислим да би се једино на овакав начин дошло до начелно одбрањивог решења свих ових, па и косовског сукоба. Сва решења која се сада нуде су и даље парцијална и непринципијелна и, вероватно, неће водити трајном отклањању нити узрока, нити последица сукоба.

Нове државе утемељене на политичким принципима 19. века

Разлози зашто се од самог почетка сукоба одбијала оваква врста принципијелног решења су разноврсни. Оваква врста решења није била у интересу не само великих сила – САД и других актера у овој кризи – већ ни у интересу нових држава у региону. Тешко је замислити да би иједна држава у региону дозволила да се под покривитељством ефективне међународне организације организује референдум самоопредељења мањих јединица – покрајина, региона или општина – на територију коју су те нове државе тражиле (и добиле). Све ове нове државе су створене не на либерално-демократским начелима, него на начелима деветнаестовековног национализма – „једна нација, једна држава“ – начелима која поричу право на самоопредељење свима, осим доминантне нације на тој територији. Оваква начела

нужно изазивају насилне сукобе, јер дозвољавају и оправдавају употребу силе.

Каква је могућа улога Међународног суда правде у решењу постојећег сукоба? Иако мишљење овог суда није обавезујуће, да ли оно, ипак, ако је позитивно, може утицати на успоравање процеса признавања Косова и његовог укључивања у међународне институције?

Веома је тешко предвидети какав ће ефекат имати оваква пресуда. Нема сумње да, ако Суд сматра да је проглашење независности правно засновано, или ако он одбије да изјасни о правној заснованости (на пример, као нешто што је ван његове јурисдикције), то ће повећати број земаља које ће признати независност Косова. И нема сумње да би проглашење незаконитости овог проглашења смањило број таквих држава. Али, ниједан од тих исхода неће променити ситуацију на Косову у неком битном смислу. САД и Европске државе које су признале независност неће то признање повући и захтевати од Косова да се „врати“ у Србију. Без обзира на пресуду, САД и Европска унија ће даље вршити притисак на Србију да, на разне начине и прећутно, ту независност призна. Можда ће, у једном тренутку, бити и у интересу и власти и становништва у Србији да на неки начин и признају постојање независних власти у Приштини. То је тешко предвидети, зато што је тешко предвидети како ће се међународна ситуација развијати у условима овакве дубоке финансијске и економске кризе. Мислим да ће други чиниоци, а не пресуда Међународног суда, много више утицати на даљи развој ситуације у погледу Косова.

Спор око једног писма

На крају бисмо Вас упитали о околностима под којима је дошло до спора око једног вашег писма, упућеног београдском писцу Драгославу Михаиловићу. Спор се водио око тога да ли Милован Ћилас, као један од највиших функционера комунистичке власти у Југославији уопште могао, негде крајем '40-их, да тражи од Вашег покојног оца, психијатра, да врше експерименте на невиним људима, да би се установило да ли методе мучења, које је користио Стаљин, могу и код нас имати тражени ефекат – лажна признања на намештеним суђењима за издају. У одбрану Ћиласа писала је уводник и тадашњи главни уредник „Политике“ госпођа Смаиловић, а о томе је писао и Милинко Ђорђевић у нашем листу, у чланку “Пером и револвером” (који је “Политика”

својевремено одбила да објави).

Мој отац се целог живота страшно плашио УДБЕ, иако је од 1952. живео у САД. Одбијао је било шта да напише и објави о својим разговорима са Милованом Ђиласом, а тврдио је да је имао дуже разговоре са Ђиласом него што је сам Ђилас имао са Стаљином. Он ми је говорио да је од њега и професора Вулића тражено да открију које методе мучења Стаљин користи да би извукао лажна признања од исправних и поштених комуниста и када су му тих двоје психијатара, на основу интервјуа са страним психијатрима, пред сакупљеним званичницима, описали те методе, онда је Ђилас од њих тражио да их примене на исправним и невиним политичким кадровима. Тај предлог је, по причи мога оца, одлучно одбио Ранковић, рекавши "Ми то Ђидо не радимо". Не знам, и не могу знати да ли је ова прича мога оца истинита. Причу сам испричао г. Михајловићу у нади да ће он или неко други моћи више о томе да каже, односно, да потврди или оповргне ову причу. Дакле, моја намера је била да се обелодањивањем ове приче, помогне утврђивање истине око улоге Ђиласа у злоостављању политичких затвореника у време док је он био на власти. Нисам нигде тврдио да је та прича истинита, осим мога оца нико је није потврдио.

Мени се ипак чинило мало вероватним да је мој отац измислио то да је Ђилас хтео да врши овакве експерименте над невиним људима. У време када ми је отац ту причу испричао, "70-тих година прошлог века, Ђилас је био најпознатији противник комунизма, човек који је наводно схватио истину либерализма и неистину комунизма. Није било апсолутно ни од какве користи о њему измишљати тако невероватну причу, чак ни за приватну употребу. Наравно, то не значи да је прича истинита, већ само да није јасно зашто би била измишљена.

Мој отац није испољавао никакву мржњу према Ђиласу већ је, у психоаналитичкој традицији, сматрао да он показује психопатолошке симптоме, дакле симптоме болести која је излечива. Веома ми је жао што се ова прича тумачила као лични и политички мотивисан напад на Ђиласа и као повод да се он брани од његових, наводних непријатеља. Када сам писао г. Михајловићу, нисам уопште могао да предвидим да ће ова прича моћи бити тако тумачена и моја је грешка што нисам ту могућност отклонио. Наиме, није ми падало на памет да би се једна, истина површна и недовољно професионална дијагноза (мој отац није имао прилике да о тим симптомима икада разговара са Ђиласом), могла протумачити као политички мотивисан напад на једну преминулу особу. И жао ми је што се до сада није могло наћи никаквих поузданих индикација да ли је ова прича истинита или не. До таквих података ћемо можда ипак једног дана доћи.

(Разговор водио Маринко Лолић)

Александар (Саша) Павковић, завршио је класични смер гимназије и годину дана Филозофског факултета у Београду, пре него што је отишао на Јел (Yale) универзитет, а касније на Универзитет у Оксфорду (Oxford), где је завршио постдипломске студије из филозофије. На Филозофском факултету у Београду је докторирао и предавао епистемологију и теорију значења до 1985, када одлази на Универзитет у Мелбурну. Од 1987. предаје прво српске, а касније европске студије и политичке науке на Маквори (Macquarie) универзитету у Сиднеју. Сада је гостујући професор на Универзитету у Макау, Кина.

Аутор је монографија: Разлози за сумњу: огледи из скептицизма (Београд, 1988), Slobodan Jovanović: *An unsentimental approach to politics* (New York, 1993), *The Fragmentation of Yugoslavia* (London, 1997 i 2000), *Creating New States: Theory and Practice of Secession* (са Петром Раданом, Aldershot, 2007).

Приредио је више збирки огледа, међу којима су: Свест и сазнање (Београд, 1981), *Yugoslav Philosophy: the Analytic Approach* (Dordrecht, 1988), *Nationalism and Postcommunism* (Aldershot, 1995), *Identity, Self-Determination and Secession* (са Игором Приморцем, Aldershot, 2008). Објавио је огледе о филозофији Лока и Хјума, утопији Томаса Мора, српској националној идеји, југославизму, и супранационалном европском идентитету, идеологијама националног ослобођења и тероризма. Сада истражује процесе отцепљења, посебно употребу насиља у те сврхе.

1 Наслов првог српског издања ауторове књиге гласи: Политичка теорија слободана Јовановића – Један несентиментални приступ политици, превела Ема Часар, издавач Институт за политичке студије, Београд, 1996. Наслов оригинала; Slobodan Jovanović: *An Unsensimental Approach to Politics*, New York: East European Monographs, Columbia University Press, 1993. [[^](#)] 2 Александар Павковић, Шта отцепљење може да пружи?

Несентиментални приступ политици

Пише: Александар Павковић
недеља, 28 децембар 2008 14:57

– Нова српска политичка мисао вол. XII, но. 1-4. стр. 145-167. Како оправдати отцепљење? – Књижевни лист, бр. 54. 1. фебруар 2007. године, стр. 1-3.

[
[^](#)
]